

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 stycznia 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia Bogdan Wysocki

po rozpoznaniu w dniu 22 stycznia 2022 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) **S. A. z siedzibą w P.**

przeciwko **Skarbowi Państwa – P. (...)**

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 20 lipca 2021 r., sygn. akt XVIII C 2232/19

oddala apelację.

Bogdan Wysocki

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 28 listopada 2019 r. skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa – P. (...), powódka (...) S.A. w likwidacji z siedzibą w P., wniosła o pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego w postaci postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 1 października 2019 r. wydanego w sprawie o sygn. akt (...) przeciwko (...) S.A. w likwidacji z siedzibą w P. oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania wg norm przepisanych.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów postępowania od powoda na rzecz pozwanego, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz (...) według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 20 lipca 2021 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu pozbawia w całości tytuł wykonawczy – wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 19 września 2017 r., wydany w sprawie o sygn. akt (...), zaopatrzony w klauzulę wykonalności postanowieniem z dnia 1 października 2019 r.

Podstawą rozstrzygnięcia były następujące ustalenia i wnioski.

Pismem z 29 października 2010 r. P. (...) wypowiedział powodowi obowiązującą w wysokości 292.748,74 zł opłatę roczną z tytułu użytkowania wieczystego gruntu Skarbu Państwa położonego w P. przy ul. (...), oferując przyjęcie nowej opłaty w wysokości 1.076.146,59 zł.

Powód nie zgodził się na nową opłatę, toteż w wyniku sporu sądowego, wyrokiem Sądu Okręgowego w Poznaniu z 19 maja 2016 r. w sprawie o sygn. akt (...) ustalono, że od 1 stycznia 2011 r. opłata roczna z tytułu użytkowania nieruchomości powoda przy ul. (...) wynosi 931.830,00 zł.

Postanowieniem z dnia 20 grudnia 2013 r. w sprawie o sygn. akt (...) Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w P. zatwierdził układ zawarty na zgromadzeniu wierzycieli powoda w dniu 11 grudnia 2013 r., zgodnie z którym m. in. w stosunku do wierzycieli posiadających od 500.000,01 zł do 1.500.000,00 zł należności głównej wierzytelności: redukcji zobowiązań obejmujących należności główne o 50%, umorzenie wszystkich należności ubocznych, w tym odsetek umownych i ustawowych w całości, spłaty przypadających tym wierzycielom należności w ciągu 5 lat w 20 kwartalnych ratach, po upływie 12-to miesięcznej karencji od dnia prawomocnego zatwierdzenia układu.

Wierzytelność Skarbu Państwa – P. (...) została na liście wierzytelności ujęta pod pozycją 54, przy czym łącznie zgłoszono wierzytelności na kwotę 2.194.435,54 zł, z czego uznane przez nadzorcę sądowego zostało 6.897,10 zł (w IV kategorii zaspokojenia), a nieuznane – 2.187.538,44 zł, albowiem wierzytelność z tego tytułu była sporna.

Postanowieniem z dnia 19 grudnia 2013 r. w sprawie o sygn. akt (...) Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w P. sprostował w trybie art. 262 ust. 2 puin listę wierzytelności w odniesieniu do Skarbu Państwa – P. (...) w ten sposób, że uznał w kategorii IV wierzytelność w kwocie łącznej 697.312,22 zł, z czego kwotę 680.131,73 zł tytułem należności głównej, a kwotę 17.198,49 zł tytułem odsetek ustawowych.

Wyrokiem z dnia 19 września 2017 r. w sprawie o sygn. akt (...) Sąd Okręgowy w Poznaniu zasądził od pozwanej (...) S.A. w likwidacji z siedzibą w P. na rzecz powoda Skarbu Państwa – P. (...) kwotę 303.682,93 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 kwietnia 2016 r. do dnia zapłaty, a kosztami postępowania obciążył pozwanego i z tego tytułu zasądził od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 10.800 zł oraz nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu kwotę 15.185 zł nieuiszczonych kosztów sądowych. Orzeczenie to stało się prawomocne z dniem 25 września 2018 r. W dniu 1 października 2019 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu nadał klauzulę wykonalności na przedmiotowy wyrok.

Pismem z dnia 18 listopada 2019 r. w sprawie o sygn. akt (...) Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym P. (...)w Poznaniu T. O. zawiadomił powoda o wszczęciu egzekucji na podstawie tytułu wykonawczego – wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z 19 września 2017 r. w sprawie o sygn. akt (...) w zakresie należności obejmujących należność główną 303.682,93 zł, odsetki na dzień 18 listopada 2019 r. 77.241,47 zł plus dalsze odsetki w kwocie 58,24 zł za każdy dzień aż do dnia zapłaty, koszty sądowe 120,00 zł, koszty zastępstwa w egzekucji 2.700,00 zł oraz koszty egzekucyjne ustalone w postanowieniu kończącym postępowanie egzekucyjne.

Jednocześnie komornik przesłał powodowi wezwanie do zapłaty ww. kwot w terminie 3 dni od daty doręczenia pisma, pod rygorem podjęcia dalszych czynności egzekucyjnych i poszukiwawczych.

Równocześnie komornik dokonał zajęcia wierzytelności należnej powodowi z tytułu nadpłaty podatku dochodowego za 2019 r., nadpłaty podatku od towarów i usług oraz wszelkich innych należnych wierzytelności pieniężnych.

19 lipca 2019 r. (...) Sp. z o.o. Sp. k. przelała na rachunek U. (...) kwotę 120.000,00 zł tytułem „za (...) S.A. w likwidacji wieczyste użytkowanie za 2016 r częściowo”.

14 sierpnia 2019 r. (...) Sp. z o.o. Sp. k. przelała na rachunek U. (...)kwotę 120.000,00 zł tytułem „za (...) S.A. w likwidacji wieczyste użytkowanie za 2016 r i 2015 r częściowo”.

17 października 2019 r. (...) Sp. z o.o. Sp. k. przelała na rachunek U. (...) kwotę 120.000,00 zł tytułem „za (...) S.A. w likwidacji wieczyste użytkowanie za 2016 i 2015 częściowo”.

20 listopada 2019 r. (...) Sp. z o.o. Sp. k. przelała na rachunek U. (...) kwotę 120.000,00 zł tytułem „za (...) S.A. w likwidacji wieczyste użytkowanie za 2016 z ostrożności procesowej spłata wyroku z dn. 19.07.2017 r. ((...))”.

Pismem z 26 lipca 2019 r. Wydział Gospodarki Nieruchomościami U. (...) poinformował powoda, że w okresie od 2 marca 2018 r. do 19 lipca 2019 r. (...) Sp. z o.o. Sp. k. dokonywała w imieniu powoda dobrowolnej spłaty zadłużenia w nieregularnych ratach miesięcznych w wysokości 120.000,00 zł, przy czym łącznie wpłacono sumę 1.680.000 zł. Wpłaty te pozwany księgował zgodnie ze wskazaniem na poczet opłaty za 2017 wraz z odsetkami, a po spłacie całości należności za ten rok – na poczet najstarszego zadłużenia tj. roku 2011 zgodnie z art. 451 § 3 k.c. Sposób rozksięgowania został uwzględniony w pozwie o zapłatę kwoty 3.542.307,25 zł wraz z należnymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie, skierowanym do sądu w dniu 17 maja 2019 r. (kwota ta obejmowała lata 2011-2016 i dotyczyła zapłaty różnicy wysokości opłaty rocznej w związku z jej aktualizacją na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z 19 maja 2016 r. w sprawie o sygn. akt (...)). Wpłata z 19 lipca 2019 r. została zaksięgowana zgodnie ze wskazaniem na rok 2016 r.

Pismem z dnia 29 października 2019 r. Wydział Gospodarki Nieruchomościami U. (...) poinformował powoda, że na dzień 24 października 2019 r. na koncie rozrachunkowym powoda z tytułu użytkowania wieczystego na gruntach Skarbu Państwa zlokalizowanych w P. figurowało zadłużenie w łącznej kwocie 3.821.792,50 zł, na którą składały się opłata od użytkowania wieczystego za lata 2012-2016 w wysokości 3.140.832,23 zł oraz odsetki na dzień sporządzenia pisma w wysokości 680.960,27 zł. W zadłużeniu tym zawierała się kwota 202.682,93 zł zadłużenia głównego z tytułu opłaty użytkowania wieczystego w wysokości przed aktualizacją oraz kwota 75.829,21 zł tytułem odsetek od tej kwoty na dzień 24 października 2019 r. jak również kwota 279.429,86 zł tytułem opłaty za użytkowanie wieczyste po aktualizacji wyrokiem sądowym oraz kwota 100.867,62 zł tytułem odsetek od tej kwoty na dzień 24 października 2019 r.

W odpowiedzi na to pismo, we wniosku z 12 listopada 2019 r. powód zwrócił się do pozwanego o prawidłowe (tj. zgodne z dyspozycją dłużnika) zaksięgowanie wpłat za 2016 r. – tj. w pierwszej kolejności na poczet należności głównej z tytułu pierwotnej opłaty za użytkowanie wieczyste (przed aktualizacją) w wysokości 303.682,93 zł i odsetek od tej kwoty oraz cofnięcie wniosku o wszczęcie egzekucji.

W odpowiedzi, w piśmie z 11 grudnia 2019 r. Wydział Gospodarki Nieruchomościami U. (...) poinformował powoda, że uiszczone w okresie od sierpnia do października 2019 r. 3 wpłaty po 120.000,00 zł każda zostały rozksięgowane zgodnie ze wskazaniem (dwukrotnie na poczet zadłużenia za 2016 i 2015 r., jednokrotnie na poczet zadłużenia za 2017 r.). Wpłata 120.000,00 zł z 21 listopada 2019 r. została zaksięgowana na poczet trwającego postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym P. (...) w P. T. O. pod sygn. akt (...)

W odpowiedzi, powód złożył ponowny wniosek z 19 grudnia 2019 r. o poprawne zaliczenie wpłat za 2016 r.

W piśmie z 16 stycznia 2020 r. Wydział Gospodarki Nieruchomościami U. (...) potwierdził swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie. Wskazano także, że wpłata 120.000,00 zł z 20 grudnia 2019 r. została zaksięgowana na poczet trwającego postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym P. (...) w P. T. O. pod sygn. akt (...)

W piśmie z 27 stycznia 2020 r. powód ponownie wniósł o prawidłowe zaksięgowanie wpłat za 2016 r. oraz skierowanie do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym P. (...) w P. T. O. w sprawie (...) wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego z uwagi na jego bezpodstawne wszczęcie.

W piśmie z 4 marca 2020 r. Wydział Gospodarki Nieruchomościami U. (...) potwierdził swoje dotychczasowe stanowisko, informując także, że wpłaty z okresu od listopada 2019 r. do lutego 2020 r. zostały zaksięgowane w ramach postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym P. (...) w P.

T. O. pod sygn. akt (...), a komornik został o wpłatach poinformowany i skierowano do niego wnioski o ograniczenie postępowania.

Pismem z 3 lipca 2019 r. powód poinformował U. (...), że w związku z wpłatami dokonywanymi przez spółkę w okresie od lutego 2019 r. do czerwca 2019 r. w wysokości po 120.000,00 zł (tj. wpłat z 25 lutego, 19 marca, 16 kwietnia, 17 maja i 19 czerwca), wnosząc o zaliczenie ich na poczet zaległości z tytułu opłaty za użytkowanie wieczyste, w pierwszej kolejności za rok 2016, następnie za rok 2015.

W toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym P. (...) w P. T. O. pod sygn. akt (...) komornik nie wyegzekwował żadnych kwot od dłużnika.

Pozwany zawiadomił komornika o dokonanych przez dłużnika wpłatach uiszczonych bezpośrednio (21 listopada 2019 r. w wysokości 120.000,00 zł, 23 grudnia 2019 r. w wysokości 120.000,00 zł, 20 stycznia 2020 r. w wysokości 120.000,00 zł oraz 12 lutego 2020 r. w wysokości 14.562,92 zł).

Postanowieniem z 27 stycznia 2020 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym P. (...) w Poznaniu T. O. umorzył postępowanie egzekucyjne w sprawie o sygn. akt (...) co do kwoty 240.000,00 zł zgodnie z wnioskami wierzyciela (pozwanego).

Pismem z 20 lutego 2020 r. pozwany zawiadomił komornika w sprawie (...), że ostatnia spłata bezpośrednia z 14 lutego 2020 r. wyczerpała w całości roszczenie wierzyciela dochodzone w tym postępowaniu egzekucyjnym – reguluje całość zadłużenia głównego, odsetki, koszty procesu i koszty nadania klauzuli wykonalności z tytułu wykonawczego oraz koszty zastępstwa procesowego w egzekucji i zaliczkę poniesioną przez wierzyciela na rzecz komornika w wysokości 198,23 zł. Wierzyciel ograniczył egzekucję wyłącznie do brakujących kosztów postępowania egzekucyjnego.

Postanowieniem z 31 marca 2020 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym P. (...) w Poznaniu T. O. umorzył postępowanie egzekucyjne w sprawie o sygn. akt (...), wobec pisma wierzyciela (pozwanego) z wnioskiem o umorzenie postępowania egzekucyjnego, zawierającego oświadczenie o tym, że dłużnik (powód) zapłacił wszystkie należności po wszczęciu postępowania egzekucyjnego, a wpłata z 14 lutego 2020 r. wyczerpuje w całości roszczenie dochodzone w postępowaniu. Komornik wezwał również dłużnika o dopłatę kwoty 31.303,31 zł tytułem nieuiszczonych kosztów postępowania egzekucyjnego oraz tytułem opłaty stosunkowej należnej komornikowi w przypadku umorzenia egzekucji na wniosek wierzyciela.

Komornik pozostawił tytuł wykonawczy w aktach sprawy, ale nie umieścił na tytule wykonawczym żadnych adnotacji, z uwagi na fakt, że ustalone postanowieniem koszty egzekucyjne nie były prawomocne.

W ocenie Sądu Okręgowego w świetle dokonanych ustaleń faktycznych powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Powód domagał się pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w postaci wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z 19 września 2017 r. wydanego w sprawie o sygn. akt (...) zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem z 1 października 2019 r. wobec zaspokojenia roszczenia w całości. Żądanie powoda stanowiło więc powództwo opozycyjne, uregulowane w art. 840 i następnym k.p.c.

Nie ulega wątpliwości, że zaspokojenie roszczenia w całości stanowi zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło.

Jak trafnie wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 listopada 2005 r. w sprawie o sygn. akt V CK 296/05 „W orzecznictwie Sądu Najwyższego prezentowane jest stanowisko, że dłużnik traci prawo wytoczenia powództwa opozycyjnego z art. 840 k.p.c. z chwilą wyegzekwowania przez wierzyciela świadczenia objętego tytułem wykonawczym (tak wyrok SN z dnia 17 listopada 1988 r., I CR 255/88; z dnia 24 czerwca 1997 r., III CKN 41/97; z dnia 4 kwietnia 2002 r., I PKN 197/01, "Wokanda" 2002, nr 12, s. 27). Stanowisko to odnosi się jednak do tych sytuacji, w których wierzyciel uzyskuje należne mu świadczenie w wyniku przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego. W takich wypadkach gaśnie wykonalność wykonanego w całości tytułu wykonawczego i tym samym nie jest możliwe jego wykonanie. Sąd Najwyższy wręcz podkreśla oczywistość prezentowanego poglądu z uwagi

na to, że powództwo przeciwegzekucyjne skierowane jest na pozbawienie lub ograniczenie wykonalności tytułu wykonawczego i - co za tym idzie - może być realizowane tylko pod warunkiem, że istnieje potencjalna możliwość wykonania tytułu wykonawczego. Odmiennie natomiast przedstawia się sytuacja, gdy wierzyciel zostaje zaspokojony poza postępowaniem egzekucyjnym, w drodze dobrowolnego spełnienia świadczenia przez dłużnika. W takich wypadkach nie gaśnie wykonalność tytułu wykonawczego i istnieje potencjalna możliwość jego wykonania (wszczęcia postępowania egzekucyjnego). Żądanie pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności jest zatem dopuszczalne, a podstawę takiego żądania stanowi nastąpienie po powstaniu tytułu egzekucyjnego zdarzenia, wskutek którego zobowiązanie, w całości lub w części, wygasło (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.). Takim zdarzeniem jest niewątpliwie spełnienie świadczenia przez dłużnika.”.

Nie ulega wątpliwości, że umorzenie postępowania egzekucyjnego nie pozbawia wierzyciela możliwości wszczęcia ponownej egzekucji na podstawie tego samego tytułu wykonawczego, bowiem dopóki cała należność objęta tytułem wykonawczym nie zostanie zaspokojona, wierzyciel ma prawo żądać ponownego wszczęcia postępowania egzekucyjnego w stosunku do dłużnika.

Tymczasem, co wynika zarówno z oświadczeń pozwanego składanych w toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym P. (...) w P. T. O. pod sygn. akt (...), korespondencji z powodem, jak i z akt powołanego postępowania egzekucyjnego (w szczególności postanowień o najpierw częściowym, później definitywnym umorzeniu postępowania egzekucyjnego), doszło do całkowitego zaspokojenia wierzyciela (pозwanego). Zaspokojenie to nastąpiło w drodze wpłat podmiotu trzeciego ((...) Sp. z o.o. Sp. k.) kierowanych bezpośrednio na rachunek reprezentującego Skarb Państwa - P. (...) (a w zasadzie obsługującego go U. (...)).

Co prawda art. 816 § 1 k.p.c. wskazuje, że po ukończeniu postępowania egzekucyjnego należy na tytule wykonawczym zaznaczyć wynik egzekucji i tytuł zatrzymać w aktach, a jeżeli świadczenie objęte tytułem nie zostało zaspokojone całkowicie, tytuł zwrócić wierzycielowi. Do ukończenia postępowania egzekucyjnego w sprawie nie doszło, albowiem wciąż nieprawomocne pozostawały postanowienia komornika dotyczące kosztów postępowania. W tej sytuacji, co jednoznacznie wynika z informacji przekazanych przez komornika, na tytule wykonawczym nie znajduje się adnotacja o wyniku egzekucji. Koszty egzekucyjne mogą być egzekwowane na podstawie postanowienia komornika z 31.03.2021 r. (art. 770 § 1 i 2 k.p.c.)

W tej sytuacji należało pozbawić tytuł wykonawczy wykonalności. Z jednej strony bowiem roszczenie nim objęte zostało w całości zaspokojone, co istotne – poza postępowaniem egzekucyjnym. Z drugiej strony na tytule egzekucyjnym nie ma adnotacji o zakończeniu egzekucji, co ostatecznie zamykałoby wierzycielowi możliwość prowadzenia egzekucji na podstawie spornego tytułu. Nadal, zatem, istnieje możliwość posłużenia się tytułem egzekucyjnym przez wierzyciela w celu prowadzenia nieuprawnionej już egzekucji. Powód nie stracił zatem interesu prawnego w domaganiu się pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności.

Wobec przyznania przez pozwanego, że wierzytelność objęta tytułem egzekucyjnym została zaspokojona w całości i umorzenia z tego powodu postępowania egzekucyjnego na jego wniosek, bezprzedmiotowe było ustalanie przez Sąd czy i w jakiej kolejności należało zaliczać wpłaty dokonywane przez (...) Sp. z o.o. Sp. k. na poczet zadłużenia powoda.

Mając na uwadze powyższe, Sąd pozbawił wykonalności tytuł egzekucyjny w postaci wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z 19 września 2017 r. wydanego w sprawie o sygn. akt (...)zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem z 1 października 2019 r.

Apelację od wyroku złożył pozwany, zaskarżyli go w całości. Pozwany zarzucał orzeczeniu naruszenie:

- art. 233 §1 k.p.c. z art 245 k.p.c. przez błędną i sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę materiału dowodowego tj. dowodów wpłat, polegającą na przyjęciu, że wpłaty dokonane przez powoda przed dniem wszczęcia postępowania egzekucyjnego tj. przed dniem 18 listopada 2019 r. zaspokoily roszczenie Skarbu

Państwa wynikające z wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu wydanego w sprawie (...), podczas gdy z okoliczności sprawy wynika wprost, że wpłaty te zaspokoily roszczenie wynikające z innych tytułów;

- naruszenie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. polegające na przyjęciu, że spełnienie świadczenia poza egzekucją, ale po jej wszczęciu pozwala na uwzględnienie powództwa podczas, gdy dokonanie przez dłużnika wpłat po wszczęciu postępowania egzekucyjnego, uniemożliwia uwzględnienie powództwa.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu za pierwszą instancję według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, a także zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się bezzasadna.

Ustalenia faktyczne sądu I instancji nie budzą wątpliwości i dlatego Sąd Apelacyjny przyjmuje je za podstawę własnego rozstrzygnięcia.

Zostały one poczynione w oparciu o treść dokumentów urzędowych i prywatnych, których prawdziwość materialna i formalna nie była przez strony kwestionowana.

Ustalenia te nie są też w istocie kwestionowane w apelacji, mimo podniesienia w niej zarzutu naruszenia przepisu art. 233 § 1 kpc.

Jego analiza pozwala bowiem na przyjęcie, że intencją skarżącego nie jest w tym przypadku podważanie któregokolwiek z ustaleń Sądu Okręgowego, ale raczej próba zakwestionowania prawidłowości przeprowadzonego przez ten Sąd procesu subsumcji ustalonego stanu faktycznego pod, mający charakter normy materialno – procesowej, przepis art. 840 § 1 pkt. 2) kpc.

Nie doszło także do naruszenia przez sąd orzekający jakichkolwiek przepisów prawa, w tym wspomnianego art. 840 § 1 pkt. 2) kpc.

Poza sporem jest, że wszystkie objęte zaskarżonym tytułem wykonawczym (wyrokiem Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 19 września 2017 r. w sprawie (...), któremu nadano klauzulę wykonalności postanowieniem tego Sądu z dnia 1 października 2019 r.) zostały zaspokojone przez działającą na rzecz dłużnika osobę trzecią, przez dokonanie bezpośrednich wpłat do rąk wierzyciela, poza toczącym się równoległe postępowaniem egzekucyjnym.

Nie oznacza to, że odpadła po stronie powoda jako dłużnika podstawa do wytoczenia powództwa opozycyjnego, o jakim mowa w art. 840 § 1 pkt. 2) kpc.

Rzeczywiście przyjmuje się, że, ze swej istoty powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego może być uzasadnione jedynie w tej części, w której tytuł ten nie został jeszcze wykonany w postępowaniu egzekucyjnym.

Powództwo opozycyjne, o jakim mowa w art. 840 § 1 pkt. 2) kpc, ma charakter powództwa zmierzającego do wydania orzeczenia konstytucyjnego. Wyrok taki przekształca istniejący dotąd między stronami stosunek prawny i działa jedynie na przyszłość (ex nunc), poprzez udaremnienie dotychczasowemu wierzycielowi możliwości przeprowadzenia egzekucji na podstawie posiadanego tytułu wykonawczego.

Natomiast orzeczenie takie nie może niweczyć, per se, skutków dotychczas efektywnie przeprowadzonej egzekucji.

W razie więc wyegzekwowania w całości lub w części świadczenia objętego tytułem wykonawczym, powództwo opozycyjne staje się całkowicie, bądź w odpowiedniej części, bezprzedmiotowe i podlega oddaleniu a limine (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 listopada 1988r. w spr. I CR 255/88, Legalis nr 26473, z dnia 4 kwietnia 2002r. w spr. I PKN 197/01, Legalis nr 55540 oraz z dnia 12 lutego 2015r. w spr. IV CSK 272/14, Legalis nr 1200402 a także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2014r. w spr. II CSK 679/13, Legalis nr 1003005).

Natomiast dłużnikowi mogą w takiej sytuacji przysługiwać w stosunku do wierzyciela egzekwującego ewentualne roszczenia odszkodowawcze lub oparte na bezpodstawnym wzbogaceniu.

Dodać należy, że stanowisko takie nie rodzi niebezpieczeństwa wykorzystania przez wierzyciela uzyskanego tytułu egzekucyjnego do wielokrotnego egzekwowania tej samej objętej nim należności.

Po wyegzekwowaniu całości lub części roszczenia organ egzekucyjny zaznacza bowiem wynik egzekucji na tytule wykonawczym (art. 816 § 1 kpc) i w tym zakresie uprawnienie wierzyciela do prowadzenia egzekucji na podstawie tego tytułu wygasa.

Rzecz jednak w tym, że w realiach sprawy pozwany jako wierzyciel nie został zaspokojony **w toku postępowania egzekucyjnego (czyli przez egzekucję)**, ale jedynie **w czasie trwania tego postępowania**, jednak poza czynnościami organu egzekucyjnego (poza egzekucją).

W takim przypadku komornik nie ma uprawnień do odnotowywania na tytule wykonawczym treści czynności dokonywanych poza postępowaniem egzekucyjnym, polegających np. na dobrowolnym zaspokojeniu wierzyciela, chociażby nawet posiadał wiedzę o tego rodzaju czynnościach.

Musiłoby to bowiem wiązać się z badaniem materialnoprawnej skuteczności tego rodzaju czynności faktycznych i prawnych, co wykracza poza kompetencje organu egzekucyjnego (por. np. Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz pod red. T. Szancilo, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2019, Tom II, str. 765).

W związku z tym, mimo faktycznego zaspokojenia wierzyciela (w sensie materialnoprawnym), w dalszym ciągu istnieje niebezpieczeństwo ponownego wykorzystania przez niego wydanego mu tytułu wykonawczego.

W orzecznictwie przyjmuje się w związku z tym, że w takiej sytuacji dłużnikowi przysługuje prawo wytoczenia powództwa o pozbawienie wykonalności takiego tytułu na podstawie art. 840 § 1 pkt. 2) kpc, tzn. w oparciu o wykazanie, że po jego powstaniu objęte nim zobowiązanie wygasło (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2005 r. w sprawie V CK 296/05, LEX nr 179714).

Natomiast bez znaczenia jest okoliczność, czy toczy się jeszcze postępowanie w zakresie ustalenia kosztów postępowania egzekucyjnego, skoro należności te nie były objęte zaskarżonym tytułem wykonawczym.

Z tych przyczyn na podstawie art. 385 kpc Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku.

Bogdan Wysocki
